ACHIEVER -21

शैक्षणिक सत्र 2020–21

प्रश्न बैंक

(01 दिसंबर 2020 से.................)

कक्षा– 12वीं
विषय–संस्कृत(सामान्य)
सेट–3

स्कूल शिक्षा विभाग धमतरी (छ0ग0)

DIRECTED BY	GUIDED BY	PRESENTED BY
Shri J.P. MOURYA(IAS)	Shri MAYANK CHATURVEDI (IAS)	Dr. RAJANI NELSON
DISTT. – DHAMTARI	C.E.O. ZILA PANCHAYAT DHAMTARI	D.E.O. DHAMTARI

प्रश्न पत्र सेट–3

कक्षा– 12वीं

विषय– संस्कृत(सामान्य)

समय– 03 घण्टा अधिकतम अंक– 80

सामान्य निर्देशः–

सर्वेषाम प्रश्नानाम् उत्तरम् दीयताम्।

प्रश्न क्रमांक 01.– (अ) उचितम उत्तरम् चित्वा लिखितम्। 05

1. 'इमं ताक्ष्योंपमजवं तुरड.गमनु गच्छता।
   अ. हस्ती ब.घोटकः स.गरुडः।
2. न खलुस्वर्गतर्षेष नास्नेहे न मन्युना।
   अ. क्रोधेन ब. वेगेन स. त्वरितेन।
3. ''ब्रुवन्वाक्य निदं तस्थौ सादित्य इव मन्दरः''
   अ. वानरः बः विंध्याचलः स.चलः
4. भूत्वापि हि चिरं श्लेषः कालेन न भविष्यति।
   अ.प्रयोगः ब.संयोगः स. वियोगः
5. परित्रयतां परित्रयतां कुमारः–
   अ. गम्यताम ब. आगम्यताम स.रक्ष्यताम्।

प्रश्न क्रमांक 01.– (ब) खण्ड ''अ'' स्तम्भस्य खण्ड ''ब'' स्तम्भस्य सह उचितं संबंधः युज्यताम्– 05

खण्ड ''अ''	खण्ड ''ब''
1. प्रजानामेव मूल्यर्थं	(अ) प्रणवश्छन्दसामिवः ।
2. शैशवेडभ्यस्त–विद्यानां	(ब) परिश्वीकृत सागराम्।
3. स वेलाव प्रवलयां	(स) यौवने विषयैषिणाम्।
4. आसीनमहीक्षितामाद्यः	(द) स ताभ्यो बलिमग्रहीत्।
5. कथं विश्वासघातं	(इ) स्वामिवच्चनं च शिक्षयसि।

प्रश्न क्रमांक 01 (स) अधौलिखितस्य पद्यस्य प्रदत्तं भावार्थ मज्जूषा प्रदत्तपदै : 04

पुरयित्वा पुनः लिखत –

एफेनापि सुपुयेण विद्यायुक्तेन साधुना।

टाह्रदितं कुलं सर्वं यथा चन्द्रेण शर्वरी।।

भावार्थ :– एकेन अपि 1) ....विद्यासीहतेन 2) .... सम्पूर्णः वंशः 3) ....भवति येन प्रकारेण 4) ....रात्रि (प्रसन्ना भवति)।

(मज्जूषाः – चन्द्रमसा, प्रसन्नः, सुतेन, सज्जनेन।)

प्रश्न क्रमांक 02.– अधोलिखितं नाट्यांश पठित्वा केषांश्चित पञ्चानाम् प्रश्नान संस्कृतेन उत्तरत ?

लक्ष्मणः– (सवाष्पम्) दाधिक्। अस्मान् अंविज्ञायोपलभसे। 05

यत्कृते महत क्लेशे, राज्ये भे न मनोरथः।
वर्षाणि किलं वस्तव्यं, चतुर्दश वने त्वया।।

रामः– अत्र मोहमुपगतस्तय भवान्। हन्त। निवेदितम –

प्रभुत्वम्। मैथिलि।
मग्डलार्थेडनया दत्तान् वल्कलांस्तावदानय।
करोभ्यन्यैर्नृपैर्धर्म, नैवाप्तं नोपपादितम्।।

सीता – गृहाणात्वार्यपुत्रः।

रामः – मैथिलि। किं व्यवसितम्।

सीता – ननु सह धर्मचारिणी खल्बहम्।

रामः – मयैफाकिना किल गन्तव्यम्।

सीता – अतो नु खल्वनुगच्छामि।

राम : – वने खलु वसतव्यम्।

सीता :– तत् खलु भे प्रासादः।

राम :– श्वच्रकूश्वशुर शुच्रुषापि चते निवर्तयितव्या।

सीता – एनामुद्दिश्य देवतानां प्रणामः क्रियते।

रामः – लक्ष्मण । वार्यतालियम्।।

लक्ष्मण – आर्य ! नोत्साहे, श्लाघनीये काले वारयितुमत्र भवतीम्।

प्रश्ना : (1) किम् कृत्वा अस्मान् उपालभसे ?

(2) त्वया कति वर्षाणि वने वस्तव्यम ?

(3) '' कल्याणार्थे '' इति पदस्य र्प्यायपदं किं प्रयुक्तम् ?

(4) ''दत्तान् '' वल्कलान्'' अनयोः पदयोः विशेष्यं पदं किम् ?

(5) में कस्मिन् मनोरथः नास्ति ?

(6) भवान् किमुपगतः ?

प्रश्न क्रमांक 03.– अधोलिखितान् प्रश्नान् पठित्वा संस्कृतेन पञ्चानाम् उत्तरत। 05

1) शरीरे कः प्रहरति ? 2) स्वजनः कुत्र प्रहरति ?

3) कः मातुः परिवादं श्रांतुं न इच्छति ?

4) प्रतिमा नाटकस्य रचयिता कः ?

5) कैकेय्याः मर्ता केन समः आसीत् ?

6) एक शरीर संक्षिप्ता का रक्षितव्या ?

प्रश्न क्रमांक 04.–अधोलिखितं अपठित गद्यांश पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत दीयताम्। 05

एकः अति दुष्टः वानरः आसीत्। प्रतिदिनं सः यथाशक्ति वृक्षे स्थितान् पक्षिणः तुदति स्म। उपनीडं गत्वा तेषां श्रमस्य उपहासं करोति समं एकः पक्षी अवदत् भोः। किमर्थं उपहससि ? अनुवृष्टिः नीडं एवं अस्मान् रक्षति। वयं परिश्रमं कुर्मः निर्विघ्नं च जीवामः। वानरः साट्टहासं अवदत् – मूर्खाः यूयम। अरे। योगिनां कुतः गृहम् ? एवं कथयित्वा तेन दुष्टेन पक्षिणां नीडा निभग्नानि।

प्रश्ना. (1) संसारे केषां महत्वं वर्तते ? (2) कः पीक्षमः तुदति स्म ? (3) जनान् के तुदन्ति ?
(4) अनुवृष्टिः किं खगान् रक्षति ? (5) केन पक्षिणां नीडानि भग्नानि ?
(6) शक्तिम् अनतिक्रम्यं इत्यर्थे अत्र किं पदं प्रयुक्तम् ?

प्रश्न :5. अधोलिखितानां पद्यांशांणाम कोडपि द्वयो पद्यांशः हिन्दीभाषाणाम् अर्थः लिख्यताम्। 08

(अ) तेजः क्षमा धृत्तिः शौचमद्रोहो नातिमानिता।
भवन्ति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत।।

(ब) प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः।
न शौचं नापि चाडडचारो न सत्यं तेषु विद्यते।।

(स) अहंकारं बलं दर्प कामं क्रोधं च संश्रिताः।
मामात्म पर देहेषु प्रद्विषन्तोडभ्यसूयकाः।।

प्रश्नः6. रेखाक्डित पदान्माधृत्य प्रश्न निर्माणम कुरूत। 05

(1) महाराजशिववीरस्य आज्ञां वयं शिरसा वहामः ?
(2) दुर्गाध्यक्षः एवं यथोचितम् व्यवहरिष्यति ?
(3) दीपस्य समीपम् आगत्य संन्यासिना उक्तम् ?
(4) सन्यासी तुरीया श्रमसेवी इति प्रणम्यते ?
(5) प्रतापदुर्ग दौवा रिकः कस्यापि पदरक्षेपध्वनिम् अश्रौषीत्।

प्रश्नः7. सन्धिविच्छेदः कृत्वा सन्धि नाम लिख्यताम्। 06

(1) शान्तो भव (2) अद्यापि (3) इत्येवम् (4) कोडत्र (5) बहूक्तम् (6) अभावः।

प्रश्नः8. अधोलिखितानां पदानां प्रकृति प्रत्यय पृथक कृयताम्। 04

(1) कृतम् (2) प्रविश्य (3) कर्त्तुम् (4) विमुच्य।

प्रश्नः9. अधोलिखितानां पदानां समास विग्रह कृत्वा नामाणि वर्णय। 06

(1) हरिहरौ (2) यथासंख्याम् (3) नवरत्नम् (4) दिगम्बरः (5) उपगग्डम् (6) अभावः।

प्रश्नः10. अव्यय पदानिचित्वा लिखत। 04

(1) जगतो यत्र निबद्धं तद्विज्ञेयं पुराणम्।
(2) पुराणप्रभेद एवं इतिहासः।
(3) अष्टादश एवं श्रुत्यर्थस्मरणात्स्मृत्यः।

(4) स च द्विधा परिक्रिया पुराकल्पाभ्याम्।

प्रश्नः11. अधोलिखितानां धातुपदानां निर्देशानुसारेण धातुरूपम् लिख्यताम्। 04

(1) भू धातु लङलकारे अन्यपुरूषः त्रीणि वचनम्।

(2) रक्ष धातु लट् लकारे अन्य पुरूषः त्रीणि वचनेषु।

(3) पठ् धातु विधिलिग्ङ लकारे उत्तम पुरूषः त्रीणि वचनेषु।

(4) गम् धातु लृट्लकार मध्यम पुरूषः त्रीणि वचनेषु ।

प्रश्नः12. प्रदत्त शब्दैः प्राचार्यप्रति अवकाशं ग्रहीतु। लिखिते प्रार्थना पत्रे रिक्त स्थानानि पूरयत – 05

सेवायाम्

.... (1) सर्वोदय वरिष्ठविद्यालयः वाराणसी।

विषय :– .... (2) प्रार्थनापत्रम्।

.... (3)

सविनयं ....(4) यत् दिसम्बर मासस्य .... (5) तारिकायां मम अग्रजस्य उद्वाहः ....(6) विवाहात् दिनद्वय पूर्वं........................... (7) अवश्यं गन्तव्यम्। अतः कृपया 26.12.2020–27.12.20 दिनयोः अवकाशं .... (8) माम् अनुगृह्णन्तु भवन्तु।..................(9)

.............(10) शिष्यः

कक्षा – द्वादशी क्रमांकः– 05

मञ्जूषा
अवकाशाय, भविष्यति, प्राचार्याः, मान्याः, निवेद्यते, मया, प्रदाय, सधन्यवादाः, भवदीयः, अष्टाविंशत्याम्।

प्रश्नः13. स्व पाठ्यपुस्तकात् सुभाषितानि पाठे कीडपि द्वौ श्लोकः लिखेत यत् अस्य प्रश्नपत्रम् नास्तु। 05

प्रश्नः14. अधोलिखितानां वाक्येषु संस्कृत भाषायाम अनुवादः क्रियताम्। 04

(1) मुझे दुध अच्छा लगता है।

(2) मोहन सोहन से पूछता है।

(3) धन के बिना सुख कहाँ ?

(4) बहरे को गाने से क्या फायदा ?

———000———